

**ES Kokmateriālu regulas (EUTR) un Meža tiesību aktu ieviešanas, pārvaldības un tirdzniecības (FLEGT) regulas
Ekspertu grupa**

Vadlīnijas¹ - Riska mazināšanas pasākumi

EUTR: Riska mazināšanas pasākumi un procedūras, ja konstatēts ne-maznozīmīgs risks

Attiecīgie tiesību akti: *Regulas 995/2010 4. panta 2. punkts un 6. panta 1. punkta c) apakšpunkts; Īstenošanas (ES) regulas 607/2012 4. pants un 5. pants*

Riska līmeņa novērtējums

Riska līmeni var noteikt dažādos veidos. Par nelikumīgas mežizstrādes izplatību liecinātu šādi pierādījumi (saraksts nav izsmelošs):

- 1) starptautisko organizāciju un sekretariātu (piemēram, CITES, INTERPOL, UNODC, FAO, UNEP u.c.) ziņojumi;
- 2) valdības avoti;
- 3) zinātniskie un tehniskie ziņojumi no akadēmiskajām aprindām, pētniecības iestādēm u. c.
- 4) pilsoniskā sabiedrība un/vai privātais sektors (piemēram, NVO, uzraudzības organizācijas u. c.)

Turklāt kā riska līmeņa rādītāju var izmantot informāciju par korupciju (piemēram, KUI² zems korupcijas uztveres indekss) vai pārvaldības kvalitāti (piemēram, Pasaules Bankas pasaules mēroga pārvaldības rādītāji).

Gadījumos, kad pieejamā informācija riska līmeņa novērtēšanai tiek novērtēta par nepietiekamu, tirgus dalībniekam ir jāsecina, ka nelikumīgas mežizstrādes risks nav maznozīmīgs. Tad tirgus dalībniekam ir vai nu jāveic riska mazināšanas pasākumi, kam seko jauns riska novērtējums, vai arī jāatturas no šīs koksnes vai koksnes izstrādājuma(-u) laišanas ES tirgū.

Vadlīnijas:

Veicot likumības pārbaudes saskaņā ar EUTR, riska mazināšanas pasākumiem jābūt vērīgiem uz to, lai līdz maznozīmīgam līmenim³ samazinātu jebkuru riska novērtēšanas laikā konstatēto risku. Jo augstāks riska līmenis, jo stingrāki riska mazināšanas pasākumi ir nepieciešami.

Tirgus dalībniekam būtu jāmeklē riska mazināšanas pasākumi, kas pielāgoti konkrētajam(-iem) riskam(-iem), kurš(-i) identificēts(-i) konkrētā piegādes ķēdes posmā. Piemēram, ja pastāv nelikumīgas mežizstrādes risks, var būt nepieciešams veikt pārbaudes mežā. Tomēr, ja dažādu avotu kokmateriālu sajaukšana ir problēma, var būt nepieciešamas pārbaudes kokzāģētavā. Īpaša uzmanība pēdējam būtu jāpievērš gadījumos, kad piegādes ķēde ir gara vai sarežģīta⁴.

Konkrētāk, riska mazināšanas pasākumi un procedūras, kas piemērotas gadījumos, kad risks nav maznozīmīgs, atkarībā no konkrētā identificētā riska var būt viens vai vairāki no turpmāk minētajiem (saraksts nav izsmelošs):

1. Pieprasīt/iegūt un novērtēt papildu informāciju un dokumentāciju par meža apsaimniekošanas vienībām un/vai piegādes ķēdēm, un/vai piegādātājiem. Asociācijas vai komercsabiedrības – ja iespējams – var palīdzēt,

¹ Šīs vadlīnijas ir izstrādājušas dalībvalstu kompetentās iestādes un Eiropas Komisijas Vides ģenerāldirektorāts saistībā ar Komisijas ekspertu grupu par ES Kokmateriālu regulu un Meža tiesību aktu ieviešanas, pārvaldības un tirdzniecības (FLEGT) regulu. Izteiktie viedokļi nekādos apstākļos nevar tikt uzskatīti par Eiropas Komisijas oficiālo nostāju.

² Skatīt 4. iedaļu

³ "Maznozīmīga riska" definīciju skatīt 2. iedaļā

⁴ Skatīt 3. iedaļu

veicot dokumentu pārbaudi un verifikāciju. Turklāt savāktu dokumentu saturs ir jāizvērtē kopumā – ar izsekojamību visā piegādes ķēdē līdz pat meža izstrādes vietai – un jāpārbauda dokumentu uzticamība⁵.

2. Neatkarīgu trešo personu verifikācijas shēmu izmantošana, ja tas atbilst EUTR⁶.
3. Neatkarīgu auditu izmantošana izcelsmes valstī un jebkurā pārstrādes valstī piegādes ķēdē, lai pārbaudītu atbilstību meža izstrādes valstī piemērojamiem tiesību aktiem. Pārbaudītu laikā auditu ziņojumiem jābūt pieejamiem kompetentajai iestādei. Auditam jāatbilst starptautiskajiem vai Eiropas standartiem (piemēram, attiecīgajiem ISO norādījumiem vai ISEAL kodeksiem), un tajos jāiekļauj apmeklējumi uz vietas vai citi līdzekļi, lai pārbaudītu meža izstrādes vietu, piemēram, izmantojot satelītdatus vai informāciju, kas iegūta no GPS logeriem. Neatkarīgi auditori ir pieejami pie komerciāliem konsultantiem, no kuriem daži darbojas arī kā Pārraudzības organizācijas. Dažās valstīs neatkarīga revīzija tiek attīstīta kā komercpakalpojums. Saskaņā ar Regulas 607/2012 2. pantu un 4. panta b) apakšpunktu auditi jāveic vismaz reizi divpadsmit mēnešos, lai pārbaudītu, vai tiek ievēroti piemērojami tiesību akti.
4. Zinātnisko metožu izmantošana kokmateriālu identifikācijai, piemēram, koksnes anatomijas (makroskopiskā un mikroskopiskā) analīze, masspektrometrija, stabilo izotopu analīze, DNS analīze un/vai citas metodes. Paņemot koksnes vai koksnes izstrādājumu paraugus un salīdzinot tos ar pieejamiem vai papildus savāktiem atsauces paraugiem, var kontrolpārbaudīt attiecīgajos dokumentos norādīto koku sugu un/vai koksnes izcelsmi. Šīs metodes var piemērot vairākos līmeņos:
 - sugas identificēšanai/pārbaudei
 - liela mēroga izcelsmes apgabala pārbaudei (piemēram, valsts līmenī)
 - neliela mēroga izcelsmes apgabala pārbaudei (piemēram, koncesijas līmenī) un
 - lai pārbaudītu, vai koksne pieder konkrētam kokam (piemēram, lai izsektu koksni ražošanas ķēdē).

Katram no šiem dažādajiem līmeņiem atsauces paraugu pieejamība ir nepieciešama atšķirīgā apjomā.

Informāciju par pieejamajām zinātniskajām metodēm, kā arī par laboratorijām, kas piedāvā kokmateriālu testēšanas un identifikācijas pakalpojumus, ir apkopojušas dažādas organizācijas (starptautiskas, valdības, pētniecības/akadēmiskās iestādes, pilsoniskā sabiedrība), un tā ir pieejama tiešsaistē. Piemēram, UNODC koksnes analīzes rokasgrāmata⁷, rokasgrāmata par laboratorijas metodēm koksnes izstrādājumu sugu un izcelsmes noteikšanai⁸, Pasaules kokmateriālu izsekošanas tīkls (GTTN)⁹ u. c.

5. Veicot paša veiktu auditu (t. i., ko veic tirgus dalībnieks), kas var ietvert:

- apmeklējumus uz vietas meža apsaimniekošanas vienībās un/vai
- izmantojot citus līdzekļus, lai pārbaudītu meža izstrādes vietu, piemēram, izmantojot satelītdatus vai informāciju, kas iegūta no GPS logeriem, un/vai
- piegādātāja(-u) – un, ja nepieciešams, arī tālāk piegādes ķēdē – auditus, lai pārbaudītu likumību, pārredzamību un izsekojamību visā piegādes ķēdē.

Paša veiktiem auditiem jābūt:

- pamatoti ar audita procesa plānu, lai pārbaudītu atbilstību EUTR noteiktajām prasībām;

⁵ Skatīt 4. iedaļu

⁶ Skatīt 6. iedaļu

⁷ www.unodc.org/documents/Wildlife/Guide_Timber.pdf

⁸ <http://sandbox.nepcon.net/fr/node/305>, ko izstrādājusi NEPCON LIFE projekta "Atbalsts likumīgai kokmateriālu tirdzniecībai" ietvaros, ko finansē ES LIFE programma un Apvienotās Karalistes valdības UK Aid

⁹ <https://globaltimbertrackingnetwork.org/>

- labi dokumentētiem un vēršiem uz piemērojamo tiesību aktu izpildi saskaņā ar EUTR 2. panta h) apakšpunktu

Riska mazināšanas pasākumiem kopā efektīvi jāsamazina risks līdz maznozīmīgam līmenim. Ja viss risku mazināšanas pasākumu kopums nespēj panākt maznozīmīgu riska līmeni, tirgus dalībniekam jāatturas no koksnes laišanas ES tirgū.